Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

MUISTIO
Asiantuntijakuuleminen

7.2.2023

VN/525/2023
VN/525/2023-MMM-31

Ruokaosasto
Erityisasiantuntija Petriina Wäre
Maatalousneuvos Esa Hiiva
Maatalousekonomisti Antti Unnaslahti
Johtava asiantuntija Vesa Kahilampi

Eduskunnan Maa- ja metsätalousvaliokunta

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI MÄÄRÄAIKAISISTA MAATALOUDEN JA VESIVILJELYN KUSTANNUSTUISTA (HE 327/2022 VP)

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki määräaikaisista maatalouden ja vesiviljelyn kustannustuista. Lain perusteella maksettaisiin kustannustukia, joilla osittain kompensoitaisiin lannoitteiden ja sähkön hinnannoususta aiheutuvaa tuotantokustannusten nousua maataloudessa ja vesiviljelyssä. Tuottajahintojen nousu on vain osittain kattanut tuotantokustannusten nousua. Kustannustuet osaltaan varmistaisivat kotimaisen tuotannon jatkumista ja huoltovarmuuden säilymistä tilanteessa, jossa tuotannon kannattavuus ja toiminnanharjoittajien maksuvalmius ovat heikentyneet.

Sähkön ja lannoitteiden kustannustukia voitaisiin myöntää komission valtiontuen tilapäisistä Ukraina-kriisipuitteista annetun tiedonannon ja Euroopan komissiolle tehtävän erillisen ilmoituksen mukaisina valtiontukina.

Kustannustukien määräytymisestä

Kustannustukia myönnettäisiin ammattimaisille maatalouden harjoittajille ja ammattimaisille vesiviljelijöille. Tukea maksettaisiin maataloudessa ja vesiviljelyssä käytetylle sähköenergialle enintään 50 000 euroa tuensaajaa kohden ja avomaan maatalous- ja puutarhakasvien viljelyssä käytettäville lannoitteille enintään 35 000 euroa tuensaajaa kohden.

Sähkön kustannustuen määräytymisessä otettaisiin huomioon 50 prosenttia vuonna 2022 ostetusta sähköenergian määrästä. Sähköenergian määrä kerrottaisiin 1.10.2022-31.3.2023 tuensaajakohtaisella sähköenergian arvonlisäverottomalla keskihinnalla. Tuen alarajana olisi 13 senttiä kilowattitunnilta ja tukea laskettaessa otettaisiin enintään huomioon 27 senttiä kilowattitunnilta. kustannustuesta vähennettäisiin muun lain perusteella samoista kustannuksista maksettu tuki. Tukea ei maksettaisi, jos tuen määrä olisi ennen muun lain perusteella maksetun tuen vähentämistä alle 500 euroa. Sähkön kustannustuen määrää laskettaessa ei huomioitasi sähkön siirrosta maksettua määrää eikä perusmaksua. Tukiosuus olisi 40 prosenttia.

Esimerkiksi sähköenergian arvonlisäverottoman keskihinnan ollessa tuensaajalle määräytymisjaksolta 20 senttiä kilowattitunnilta ja vuoden 2022 maatalouteen kohdistuvan kulutusmäärän 80 000 kWh, tuki laskettaisiin seuraavasti: (20-13) snt/kWh x (80 000 kWh / 2) x 0.4 = 1 120 euroa

Lannoitteiden kustannustuki myönnettäisiin tuensaajan omaan tuotantoon kasvukautta 2023 varten kaupallisilta toimijoilta hankittujen lannoitteiden määrän ja niiden yrityskohtaisen arvonlisäverottoman keskihinnan perusteella. Keskihintaa laskettaessa huomioitaisiin 500 euroa tonnilta ylittävä osa, mutta kuitenkin enintään 300 euroa tonnilta. Tukiosuus olisi 35 prosenttia.

Lannoitteilla tarkoitettaisiin tässä laissa maa- ja puutarhakasvien avomaan peltoviljelyssä käyttäviä teollisesti valmistettuja epäorgaanisia lannoitteita, orgaanisia kivennäislannoitteita tai orgaanisia lannoitteita. Määritelmä sisältää myös luonnonmukaiseen tuotantoon soveltuvat lannoitteet.

Esimerkiksi lannoitteen arvonlisäverottoman tuensaajan käyttöön ostettujen lannoitteiden keskihinnan ollessa 750 euroa tonnilta ja hankittava määrä 20 tonnia, tuki laskettaisiin seuraavasti:
(750-500) €/tonni x 20 tonnia x 0,35 = 1 750 euroa

Tuen ehdoista

Kustannustukien myöntämisen yleisenä edellytyksenä olisi, että hakijalla on Patentti- ja rekisterihallituksen tai Verohallinnon yritykselle ja yhteisölle antama yritys- ja yhteisötunnus (Y-tunnus).

Lisäksi tukea myönnettäessä olisi noudatettava Ukraina-kriisipuitteiden rajoitteita myönnettävän tuen enimmäismäärälle.

Lakiesityksessä säädettäisiin myös tuen myöntämisen esteistä. Tuen hakijan tulisi esittää tiedot tuen kohteena olevan toiminnan taloudellisesta tilanteesta sen arvioimiseksi, ettei tuen myöntämiselle ole lakiesityksen 7 §:ssä tarkoitettuja esteitä. Tarkoituksena olisi, että maatalouden ja vesiviljelyn määräaikaista kustannustukea ei myönnettäisi toimijalle, joka on laiminlyönyt verotukseen liittyviä velvoitteitaan. Tämä ehkäisisi myös harmaata taloutta. Lisäksi vireillä oleva saneerausmenettely ja konkurssimenettely estäisi tuen myöntämisen.

Kustannustukien toimeenpanosta

Valtiokonttori toimisi valtionapuviranomaisena, joka vastaisi tuen hakemiseen, maksamiseen ja valvontaan liittyvistä tehtävistä. Hakemus tuen saamiseksi tulisi tehdä Valtiokonttorille viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2023 ja tuki olisi myönnettävä vuoden 2023 loppuun mennessä. Valtiokonttorilla olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta tukihakemusten käsittelemiseksi ja tarkastamiseksi välttämättömiä tietoja.

Taloudellisista vaikutuksista

Esityksessä valtion vuoden 2023 lisätalousarvioksi momentille 30.10.44 (Maatalouden ja maaseudun yritystoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen) ehdotetaan budjetoitavaksi 95 miljoonaa euroa maatalouden ja vesiviljelyn määräaikaisiin kustannustukiin. Kustannustuesta arvioidaan määräytyvän lannoitteiden perusteella 63 miljoonaa ja sähkön perusteella 32 miljoonaa euroa.

Momentille 28.20.01 (Valtiokonttorin toimintamenot) ehdotetaan budjetoitavaksi 5,248 miljoonan euron määrärahaa kustannustukien toimeenpanoa varten. Määrärahasta noin 3,6 miljoonaa euroa on kustannustukien toimeenpanoa sekä noin 1,6 miljoonaa euroa kustannustukien toimeenpanoon varautumista.

Lopuksi

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa 31.12.2023 saakka.

Jakelu Maa- ja metsätalousvaliokunta

Tiedoksi MMM Maa- ja metsätalousministeriö, Pertti Hakanen
MMM Ministeriön johto, Jaana Husu-Kallio
MMM RO Ruokaosasto, Minna-Mari Kaila